

Povodom 40-godišnjice pobede nad fašizmom

VESELIN ĐURANOVIĆ

*Najveće vojne i političke pobjede
u ratu i revoluciji izvojevali
smo sopstvenim snagama*

Izlaganje predsednika Predsedništva SFRJ druga Veselina Đuranovića na svečanoj akademiji, održanoj 8. maja 1985. godine u Beogradu, povodom 40-godišnjice oslobođenja Jugoslavije i pobede nad fašizmom.

Na dan 40-godišnjice pobjede nad fašizmom i izvojevanja slobode, prve misli upućujemo milionima ljudi koji su svoj život dali boreći se na ratištima širom svijeta i milionima žrtava fašizma — svim ljudima koji su život položili radi mira, sreće i blagostanja čovječanstva, radi slobode sadašnjih i budućih generacija.

Obilježavajući 40-godišnjicu pobjede nad fašizmom, mi se s dubokim poštovanjem sjećamo sinova i kćeri svih naroda i narodnosti Jugoslavije, koji su svoj život ugradili u temelje slobode nove, socijalističke Jugoslavije i za trajna vremena svojom krvlju cementirali bratstvo i jedinstvo njenih naroda i narodnosti.

I na ovaj dan, s dubokim pijetetom, sjećamo se vođe naše narodnooslobodilačke borbe, političkog i vojnog stratega naše revolucije, vrhovnog komandanta oružanih snaga naše zemlje, predsjednika Republike i predsjednika Saveza komunista Jugoslavije, Josipa Broza Tita, pod čijim smo vođstvom i u ratu i u miru — izvojevali najveće pobjede.

*Naša narodnooslobodilačka borba prevazišla
je sve klasične teorije i dotadašnja iskustva
o oružanim ustancima*

Prije 40 godina, 9. maja 1945. — maršal Jugoslavije, Josip Broz Tito, obznanio je radnim ljudima i građanima naše zemlje da je nacistička Njemačka potpisala bezuslovnu kapitulaciju i da je došao veliki i dugo očekivani dan mira i slobode. Tito je izrazio zahvalnost svim borcima i odao počast poginulim u borbi za očuvanje ljudskog dostojanstva i slobode. Ističući značaj zajedničke borbe saveznika za pobjedu nad zajedničkim neprijateljem, Tito je poželio da taj istorijski dan bude dan nadahnuća svih ujedinjenih naroda za jačanje trajnog mira, međunarodne jednakosti i razumijevanja. Tito je, istodobno, pozvao Jugoslovene da isto onako odlučno, poletno, požrtvovano, samoprijegorno i zbratimljeno — kao u narodnooslobodilačkoj borbi — krenu u nove bitke za obnovu i izgradnju zemlje, za učvršćenje tekovina narodnooslobodilačke borbe, za izgradnju boljeg života u novoj Jugoslaviji.

Epoha narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije obilježena je heroizmom stotina hiljada sinova i kćeri svih naroda i narodnosti naše zemlje. U ognjenom rađanju nove domovine i novog društva — svojim životima i krvlju — oni su iskazali vjekovne težnje i htijenja jugoslovenskih naroda i narodnosti da žive zajedno, da zajednički dijele sudbinu. Ove težnje i htijenja nijesu mogle biti pokopane ni politikom nacionalnog tlačenja i socijalnog bespravlja, koju su bezobzirno vodili buržoaski režimi u razdoblju između dva svjetska rata, ni bestijalnim pokušajima fašističkih okupatora da — uz pomoć domaćih izdajnika — raspirivanjem bratoubilačkog rata, stvaranjem vazalnih država i anektiranjem pojedinih dijelova naše zemlje — zamrače svaku perspektivu njihovog ujedinjenja i zajedničkog življenja.

Nijesu uspjeli u svojim mračnim namjerama, jer je Komunistička partija Jugoslavije, pozivom na ustanak i borbu za slobodu i svojom platformom za nacionalno i socijalno oslobođenje, razbuktala težnje i htijenja naših naroda i narodnosti da žive zajedno i da zajedno budu kovači svoje sudbine. Najšire narodne mase svih naših naroda i narodnosti duboko su osjetile da su program KPJ i njena rukovodeća uloga u narodnooslobodilačkoj borbi čvrsta garancija da nakon pobjede nad fašističkim okupatorima nema povratka na staro, da će nova Jugoslavija značiti puno ostvarenje njihovih nacionalnih i socijalnih interesa, da će u svojoj novoj državnoj zajednici uživati

punu nacionalnu ravnopravnost i odlučno otkloniti uzroke siromaštva i socijalnog bespravlja.

Narodnooslobodilačka borba je, upravo stoga, pokazala i potvrdila nepobjedivost narodnih masa, duboko uvjerenih da će plodovi njihove borbe pripasti njima, da će biti svoji na svome, da će, napokon, biti gospodari u sopstvenoj kući. Ništa nije moglo da ih skrene sa tog i takvog puta: ni nadmoćna oružana sila fašističkih okupatora i sva njihova nedjela i krvavi zločini; ni sramotna uloga kolovođa domaće izdaje; ni krvavi teror četnika, ustaša, balista, bjelogardejaca, raznih separatističkih kolaboracionista i svih onih koji su pomogli rasparčavanju Jugoslavije u aprilskom ratu i požurili da, pod zaštitom fašizma, uspostave svoje marionetske državnice, nastojeći da u okviru njih uguše sve što je slobodoljubivo, antifašističko, demokratsko i napredno. Sve te mračne sile i njihova oružana moć nijesu mogli zaustaviti naraslu snagu naroda i val oslobodilačke borbe u svim krajevima naše zemlje; nijesu mogli ugasiti plamen oružanog ustanka, koji se sve više i jače razgorijevao pod zastavom slobode i borbe za nacionalno i socijalno oslobođenje, koju je podigla i tokom čitavog rata visoko nosila Komunistička partija Jugoslavije, s Titom na čelu.

Veličina istorijske 1941. godine jeste u tome što su narodi i narodnosti naše zemlje, u trenutku kada su njemački, italijanski, mađarski i bugarski fašistički agresori buržoasku Jugoslaviju kao državu zbrisali sa geografske karte, na poziv Komunističke partije Jugoslavije pošli u borbu za slobodu i oružanim ustankom opovrgli takvo stanje i najavili rađanje nove Jugoslavije u kojoj će svi njeni narodi i narodnosti biti zajednički kovači svoje sudbine, svoje sreće i svoje budućnosti.

Za jugoslovensko društvo, a i za istoriju oslobodilačkih borbi i revolucija, od najvećeg je značaja što je naša narodnooslobodilačka borba prevazišla sve klasične teorije i dotadašnja iskustva o oružanim ustancima. Od samog početka bila je to i borba za oslobođenje zemlje od fašističkih okupatora i autentična socijalistička revolucija. Iako je na platformi borbe za slobodu i oslobođenje zemlje od fašističkih okupatora narodnooslobodilačka borba okupila sve što je rodoljubivo i antifašističko, demokratsko i napredno u svakom narodu i narodnosti naše zemlje, ona je mogla dobiti svenarodni karakter, angažovati vaskoliku borbenu energiju masa, biti tako istrajna i na kraju pobediti, jer je duboko izražavala i nacionalne i socijalne interese i ciljeve radničke klase i radnog naroda, svih obespravljenih u buržoaskoj Jugoslaviji. Narodnooslobodilačka borba bila je borba za slo-

bođu, ali i borba protiv starog, a za novo, pa je i prirodno, sa svakom stopom slobodne teritorije, uz oružanu silu naroda, izrastala i nova, narodna vlast — čvrsta garancija da nakon oslobođenja više nikada na grbaču naroda neće moći da zajašu buržoaski vlastodršci sa svojom politikom nacionalnog porobljavanja i sistemom socijalnog bespravlja.

Jedina snaga koja je mogla povesti narodnooslobodilačku borbu i biti njen organizator i rukovodilac bila je Komunistička partija Jugoslavije. Kada je državni i vojni vrh buržoaske Jugoslavije izdao zemlju, a vlada i monarh pobjegli u inostranstvo; kada su se raspale građanske partije, a zemlja bila rasparčana i ostala u potpunom rasulu, jedino je Komunistička partija Jugoslavije ostala jedinstvena i organizovana politička snaga u cijeloj zemlji, sa centralnim partijskim rukovodstvom i Titom na čelu. Ona nije prestajala da djeluje, jer je događaji nijesu iznenadili. Još uoči fašističke najezde, u vrijeme kapitulantske politike buržoaske vlade i vlastodržaca, Komunistička partija Jugoslavije je stekla veliki ugled među patriotskim i antifašističkim masama, jer se odlučno zalagala za odbranu nacionalne nezavisnosti od prijeteeće fašističke agresije.

Pobjedonosni ishod narodnooslobodilačke borbe rezultat je sposobnosti Komunističke partije Jugoslavije, s Titom na čelu, da izgradi i ostvari jedinstvo političke i vojne strategije na autentičan način, koji odgovara jugoslovenskim uslovima oslobodilačke i revolucionarne borbe. Dogmatska primjena klasične strategije oružanog ustanka u jugoslovenskim uslovima ne bi osigurala široko učešće narodnih masa, pa bi postojala opasnost da narodnooslobodilačka borba izgubi oslonac u onim slojevima naroda koji su je doveli do pobjede. Upravo je učešće najširih narodnih slojeva u narodnooslobodilačkoj borbi osiguralo demokratski karakter naše revolucije, ne samo u toku oružane borbe već i u toku socijalističkog društvenog razvoja. Demokratska suština jugoslovenske socijalističke revolucije ostaće ne samo njena trajna vrijednost već i primjer i iskustvo od velikog međunarodnog značaja.

S pravom se ponosimo istorijskom činjenicom da je jugoslovenski front oružane borbe protiv fašizma otvoren u pravo vrijeme, kada je bilo najpotrebnije. Ulaskom Sovjetskog Saveza u rat protiv fašističkih osvajača stvorena je povoljna situacija za oružani ustanak, jer je time otvorena perspektiva pobjede nad silama fašizma. Izvojevanjem velikih vojnih pobjeda i stvaranjem slobodne teritorije već u prvoj ratnoj godini, i jačanjem narodnooslobodilačke vojske takve snage i udarne moći da stalno veže za jugoslovenski front brojne

vojne formacije fašističkih agresora za čitavo vrijeme rata — narodnooslobodilačka borba naroda Jugoslavije postala je važan dio oružane borbe antihitlerovske koalicije, a Titova partizanska armija od više stotina hiljada boraca značajan aktivan vojni faktor u borbi protiv fašističkih sila. Narodnooslobodilačka borba je po svojim razmjerama i po snazi bila jedinstvena u porobljenoj Evropi. Svoje najveće vojne i političke pobjede protiv fašizma i za oslobođenje, jugoslovenski narodi i narodnosti izvojevali su sopstvenim snagama. To je bilo od dalekosežnog značaja za sudbinu zemlje nakon pobjede. Jer, kao što nam sloboda nije darovana i nije donijeta na vrhovima bajoneta drugih armija, tako i odluka o sudbini zemlje, o njenom društveno-političkom uređenju nije mogla biti prepuštena spoljnim faktorima.

Osjećamo se ponosnim što smo tokom drugog svjetskog rata, pune četiri godine, od 1941. do 1945. godine, bili borbeni dio antifašističkih snaga, što su patriotske, antifašističke i demokratske snage naše zemlje, na čelu sa Komunističkom partijom Jugoslavije, Jugoslaviju pretvorile u snažan bastion antifašizma, što nijesmo čekali da nas drugi oslobađaju, što smo se borili za zajedničke interese slobodoljubivog i naprednog čovječanstva, što smo — ratujući rame uz rame sa Crvenom armijom i armijama Velike Britanije i SAD — doprinijeli istorijskoj pobjedi nad fašizmom.

»Narodnooslobodilački rat i socijalistička revolucija« — ističe se u Programu Saveza komunista Jugoslavije — »po veličini žrtava i po težini napora u borbi protiv izvanredno snažnog neprijatelja, po visini morala revolucionarne Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda, po revolucionarnom zanosu svih aktivnih učesnika u revoluciji, po izrastanju i čeličenju revolucionarnih kadrova u narodnooslobodilačkim odborima, u svenarodnom Narodnooslobodilačkom frontu, u političkim i antifašističkim organizacijama žena i omladine — ući će u istoriju ratova i socijalističkih revolucija kao jedan od najsvjetlijih primjera borbe za revolucionarni socijalistički društveni preobražaj, za nacionalnu slobodu i ravnopravnost, značajno doprinoseći svjetskoj borbi za socijalizam«.

Radosni smo što — u vjekovnoj mukotrpnoj, ratovima i krvarenjima ispunjenoj istoriji naroda i narodnosti na našem jugoslovenskom tlu — 40-godišnjicu pobjede nad fašizmom u miru proslavljaju i četrdesetogodišnjaci, — sa odraslom djecom, neki i unucima — koji o surovosti rata saznaju iz knjiga i sjećanja pobjednika.

Tokom četiri decenije mira postigli smo značajne uspjehe

Četrdesetogodišnjicu pobjede nad fašizmom obilježavamo nakon najdužeg razdoblja slobode i mira u istoriji naših naroda i narodnosti, razdoblja koje je — kao rezultat ogromnih napora radnih ljudi naše zemlje, velikog požrtvovanja i stvaralaštva, prolivenog znoja i samoodricanja više generacija — plodotvornije od razvoja koji se ranije mjerio vjekovima. To su godine i decenije borbe protiv teškog nasljeđa prošlosti — opšte zaostalosti, protiv siromaštva, mraka i bespuća, protiv nepismenosti i neprosvijećenosti, protiv mnogih ostataka srednjovjekovlja, za obnovu ratom porušene zemlje, za industrijalizaciju i elektrifikaciju, za podizanje savremenih puteva, željezničkih pruga, aerodroma i luka, za modernizaciju poljoprivredne proizvodnje, za izgradnju stanova i vodovoda, za udaranje temelja tehnološkom razvoju i naučnoistraživačkom radu, za ostvarivanje obaveznog osmogodišnjeg obrazovanja, za razvoj srednjeg i univerzitetskog obrazovanja, za podizanje opšte zdravstvene i socijalne zaštite stanovništva, za podizanje životnog i društvenog standarda, za razvoj kulture, za bolje uslove života radnih ljudi i građana.

Tokom četiri decenije mira Jugoslavija je ostvarila veliki društveni, materijalni i kulturni preporod. Radikalno je izmijenjeno njeno društveno-ekonomsko biće. Podignute su hiljade objekata u industriji, energetici, saobraćaju i vezama, poljoprivredi, prometu, turizmu i ugostiteljstvu, komunalnoj privredi, prosvjeti, nauci, kulturi, zdravstvu i sportu. Svaka socijalistička republika i socijalistička autonomna pokrajina, svaki kraj naše zemlje, doživjeli su veliki materijalni i kulturni napredak. Postigli smo krupne rezultate u razvoju materijalne osnove za brži razvoj privredno nedovoljno razvijenih republika i SAP Kosovo, čime je učinjen značajan korak na putu jačanja ekonomske ravnopravnosti naroda i narodnosti.

Petostruko je povećan realni društveni proizvod po stanovniku, iako je u istom razdoblju njihov broj povećan za sedam miliona. Ukupna proizvodnja povećana je za preko sedam puta, pri čemu industrijska oko 19 puta. Danas je zaposlen gotovo svaki treći stanovnik, dok je neposredno uoči rata bio zaposlen tek svaki sedamnaesti. Izvršena je elektrifikacija zemlje. Više od tri puta su povećani prosječni prinosi u poljoprivrednoj proizvodnji. Izgrađeno je preko 3,5 miliona stanova. Vrijeme nepismenosti i neprosvijećenosti ostalo je za nama. Osmogodišnjim osnovnim obrazovanjem obuhvaćeno je oko 98 odsto djece uzrasta od 7 do 14 godina. Po broju studenata smo u evropskom i svjetskom vrhu. Značajno je poboljšan životni i dru-

štveni standard stanovništva. Velike promjene u zdravstvenoj zaštiti i socijalnom osiguranju stanovništva i poboljšanju ishrane izuzetno su značajne, što je, pored ostalog, doprinijelo da se prosječni ljudski vijek produži za više od 20 godina. Radikalno je izmijenjena socijalna struktura stanovništva. Poljoprivredno stanovništvo činilo je dvije trećine ukupnog stanovništva prije četrdeset godina, a danas oko jednu petinu. Gradsko stanovništvo danas čini 49 odsto ukupnog stanovništva, u odnosu na 21 odsto prije četiri decenije.

Osobit značaj imaju rezultati u razvoju socijalističkog samoupravljanja i neposredne socijalističke demokratije, u ostvarivanju sloboda i demokratskih prava radnih ljudi i građana naše zemlje. Uprkos pojavama nedosljednosti, oscilacijama i zastojeima koji prate razvoj socijalističkih samoupravnih odnosa, čitavo proteklo razdoblje obilježeno je borbom za oživotvorenje strategije razvoja socijalističkog samoupravljanja kao vladajućeg društvenog odnosa. Bitno su ojačale tendencije uspostavljanja samoupravnih socijalističkih odnosa kao cjelovitog društvenog sistema. Socijalističko samoupravljanje sve više i sve bitnije jeste takav društveni odnos, takva tekovina borbe radničke klase koja neće nikome dopustiti da je ugrozi, pa su socijalistički samoupravni odnosi već postali snažan stabilizacioni faktor ukupnih društvenih kretanja u zemlji.

Danas smo posebno ponosni na velike uspjehe u izgradnji sistema opštenarodne odbrane, u jačanju i razvoju oružanih snaga naše zemlje — Jugoslovenske narodne armije i Teritorijalne odbrane. Naše oružane snage razvijaju se i jačaju na slobodarskim tradicijama svenarodnog oslobodilačkog rata i socijalističke revolucije u kojima je oružani narod, pod rukovodstvom KPJ, izdržao sve ofanzive u oružju premoćnog fašističkog okupatora, izborivši pobjedu i svoju slobodu. Naše oružane snage jedinstvene su i snažne u odbrani tekovina narodnooslobodilačke borbe i revolucije, naše slobode i nezavisnosti, povezane neraskidivim nitima sa narodom čijim interesima služe.

*Odlučni, dosljedni i jedinstveni u borbi
za kontinuitet našeg društvenog razvoja*

Tokom četiri decenije borbe za izgradnju samoupravnog socijalističkog društva, za podizanje materijalne osnove društvenog razvoja, za opšti preporod Jugoslavije i svakog njenog dijela — postigli smo značajne uspjehe, dobili mnoge bitke i osigurali stalan društveni razvoj. Bio je to i svojevrsan hod po mukama. Kao i u ratu, ni u

miru nijesmo dobijali sve bitke. Uz uspjehe je bilo i poraza, uz uspone i zastoja, uz dostignuća je bilo i promašaja, pa i kriznih trenutaka. Mnoge prepreke smo uspješno savladali, ali ima i onih koje još nijesmo prešli. Ostvarili smo mnoge ciljeve, ali do nekih ćemo stići tek napornim i dugim putem. Bilo je ozbiljnih teškoća koje smo otklonili na vrijeme, ali i onih koje nijesmo, a koje smo sami stvarali i koje su zaoštravale probleme našeg društvenog razvoja. Uz to, bili smo suočeni, a i danas smo, sa snažnim otporima sa pozicija etatizma, tehnobirokratizma, malograđanskog liberalizma, nacionalizma i iredente. Ne treba zaboraviti da smo od početka krenuli neutrvenim stazama socijalističkog samoupravljanja. Naš hod u mnogočemu kroz nepoznato i u uslovima velikih društvenih promjena, praćen je mnogim dilemama i iskušenjima. Bili smo izloženi i spoljnim pritiscima i morali smo voditi žestoku borbu za očuvanje prava na vlastiti put razvoja, gradeći svojom borbom istovremeno i temelje ravnopravnosti među socijalističkim zemljama.

Uspješno smo odoljevali svim pritiscima i iskušenjima i iz njih izlazili jači, spremniji i sposobniji, naoružani novim iskustvima. Osigurali smo kontinuitet revolucionarnog društvenog razvoja na osnovnim strateškim pravcima u daljem razvoju socijalističkog samoupravljanja kao osnovnog produkcionog odnosa i cjelovitog društvenog sistema; u daljem učvršćivanju političke, ekonomske i kulturne ravnopravnosti naših naroda i narodnosti, u skladu sa ustavnim principima i odnosima i uz odlučnu borbu protiv svakog vida separatističkog, unitarističkog, kleronacionalističkog, iredentističkog i svakog drugog nacionalizma. Taj kontinuitet se izražava i u daljem jačanju međunarodnog položaja Jugoslavije na osnovama nezavisne, nesvrstane, vanblokovske i miroljubive spoljne politike, suprotstavljajući se svakom pokušaju miješanja u naše unutrašnje poslove, svakom vidu pritisaka i pretenzija, koje imaju za cilj da ugroze suverenitet ili teritorijalni integritet naše zemlje. U borbi za revolucionarni kontinuitet društvenog razvoja na ovim glavnim pravcima i ubuduće ćemo ostati odlučni, nepokolebljivi i jedinstveni.

I kad se osvrćemo na velike i slavne dane naše istorije, ne zaboravljamo svoje današnje i buduće obaveze i zadatke da kritički sagledavamo praksu, da stalno ulažemo nove napore i činimo nove poduhvate. To činimo i danas, kada vodimo jednu od onih velikih bitaka koje znače pomicanje točka istorije naprijed, kada prosijecamo liniju fronta tamo gdje je najpotrebnije, čime se omogućava nova velika ofanziva na putu uspješnog materijalnog i društvenog razvoja.

Savlađivanje privredne krize i zastoja u razvoju socijalističkog samoupravljanja — dosljednim i stvaralačkim ostvarivanjem Dugo-

ročnog programa ekonomske stabilizacije — glavni je zadatak i pravac našeg razvoja. Borba za stabilizacioni program može se i mora se dobiti. Uslov za to jeste neodložno uspostavljanje idejno-političkog i akcionog jedinstva Saveza komunista Jugoslavije i svestrana i značajka mobilizacija svih društvenih faktora i što efikasnija i bolja organizovanost akcije za obezbjeđenje društveno-ekonomskih uslova da radnici u udruženom radu ovladaju rezultatima svojeg rada, dohotkom koji stvaraju i društvenom reprodukcijom u cjelini. To je i zadatak epohe, ali i neposredni zadatak.

Sušтина i smisao borbe za oživotvorenje osnovnih opredjeljenja Programa ekonomske stabilizacije jeste prevazilaženje zastoja u razvoju socijalističkih samoupravnih odnosa. Kolebanje, oklijevanje i nedoumice u ovom pogledu, ili popuštanje otporima, najveća su opasnost za uspjeh naše akcije za savlađivanje uzroka privredne krize i posljedica koje je prate. Strah od promjena zamagljuje perspektive i slabi snagu revolucionarne akcije. Jer, promjene koje pretpostavljaju ostvarivanje Programa ekonomske stabilizacije, izražavaju jedinstvo procesa razvoja samoupravnih produkcionih odnosa i uspostavljanja uslova za djelovanje tržišnih kriterijuma privređivanja, a to znači i iskorjenjivanje etatističkih i birokratskih odnosa i tendencija, eliminisanje mogućnosti za djelovanje otuđenih centara odlučivanja o dohotku i društvenoj reprodukciji izvan udruženog rada.

Dinamiziranje procesa i promjena u ovom procesu podrazumijeva uspješno izvršavanje najneposrednijih zadataka društveno-ekonomskog razvoja zemlje — realizovanje plana industrijske i poljoprivredne proizvodnje i izvoza, obuzdavanje inflacije i zaustavljanje pada realnih ličnih dohodaka. To su najpreči zadaci, glavne tačke naše akcije čijem uspješnom ostvarivanju treba podrediti sve ostale zadatke. Samo uspješnim izvršavanjem ovih zadataka realno je moguće rješavati ostala, izuzetno važna pitanja, među kojima su zapošljavanje i savlađivanje socijalnih razlika, što je od najvećeg značaja za mladu generaciju i njeno puno uključenje u borbu za socijalizam.

Odlučan kurs da ojačamo idejno-političko i akciono jedinstvo SKJ, da zaoštrimo odgovornost Saveza komunista za dalji revolucionaran društveni razvoj, za premošćavanje raskoraka između riječi i djela, i tako u pravom smislu obezbijedimo njegovu vodeću idejno-političku ulogu u društvu — ima odlučujući značaj za uspješno kretanje našeg društva naprijed. Stalna svjesna akcija komunista u svim oblicima socijalističkog samoupravljanja, neposredne socijalističke demokratije, i u okviru najšireg demokratskog angažovanja radnih ljudi u SSRN, uslov je uspješne borbe za pobjedu samoupravnog socijalizma. Ovo utoliko prije što su danas zaoštrene društvene protiv-

rječnosti, posebno uslijed snažnog ispoljavanja etatičkih, tehnobirokratskih i nacionalističkih grupnosvojinskih i stihijnih tendencija, s jedne, i naraslih socijalnih razlika u društvu, s druge strane. Kao i u svim etapama našeg revolucionarnog razvoja, i danas, u novoj istorijskoj situaciji, u datim društveno-političkim uslovima, Savez komunista mora ostati avangarda, vjerna istorijskim interesima radničke klase, izražavajući i riječju i djelom njene osnovne interese i težnje. To što svoju ulogu ostvaruje unutar samoupravnog i demokratskog mehanizma odlučivanja u našem društvu, kroz mnogostranu angažovanost radnih ljudi i građana u Socijalističkom savezu kao širokom frontu svih organizovanih socijalističkih snaga našeg društva, i snagom idejno-političkog djelovanja, a ne kao faktor vlasti — još više ga čini odgovornim za dalji revolucionarni razvoj. Savez komunista Jugoslavije i u savremenim uslovima ima snage i sposobnosti da ispuni svoj istorijski zadatak. To je potvrdila i nedavno započeta akcija Saveza komunista Jugoslavije u cijeloj zemlji na jačanju idejno-političkog jedinstva i revolucionarne efikasnosti, čime je učvršćeno povjerenje radnih ljudi i građana u Savez komunista kao vodeću idejno-političku snagu. Intenzitet i revolucionarna osobenost ove akcije nužno moraju biti očuvani daljom idejno-političkom ofanzivom Saveza komunista Jugoslavije na sužavanju broja otvorenih pitanja, na usredsređivanju snaga na rješavanje glavnih gorućih pitanja i stalnim podizanjem njegove revolucionarne odgovornosti jačanjem idejno-političkog jedinstva.

*Ostajemo vjerni Titovom zavjetu—
„Tude nećemo, svoje ne damo!”*

Četiri decenije nakon pobjede nad mračnim silama fašizma, na žalost, ne možemo biti spokojni, jer živimo u uslovima stalne opasnosti po mir u svijetu. Djelovanje vojnopolitičkih blokova, bezumna trka u naoružavanju, tendencije dominacije i miješanja u unutrašnje poslove drugih država, postojanje kriznih žarišta, sve nepovoljniji ekonomski položaj zemalja u razvoju, čime se povećava i opasnost po njihovu unutrašnju stabilnost i nezavisnost — međunarodnu situaciju čini bremenitom velikim opasnostima po mir. Snage mira i demokratije, ojačane oslobodilačkim pokretima i antikolonijalnom revolucijom nakon drugog svjetskog rata — sve uspješnije se suprotstavljaju reakcionarnim snagama u svijetu koje nastoje očuvati postojeće i osvojiti nove pozicije. Odlučno suprotstavljanje svakoj vrsti ekonomske i političke dominacije, ostacima kolonijalizma, neokolonijalizma, neoimperijalizma i hegemonizma, politici izvoza revolucija

i vojnih intervencija, rasizmu — širok je front borbe za slobodu i nezavisnost naroda i njihovu ravnopravnost u međunarodnim odnosima, za mir i demokratiju.

Mir je nasušna potreba čovječanstva. Rješavanje međunarodnih problema mirnim putem i sporazumijevanjem, uvažavanje međusobnog razumijevanja i povjerenja, miroljubiva koegzistencija i saradnja država sa različitim unutrašnjim i društvenim uređenjima, prevazilaženje blokovske podijeljenosti svijeta i popuštanje zategnutosti — jedina je mogućnost i put koji vodi miru u svijetu.

Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija odlučno se zalaže za mir na principima poštovanja nezavisnosti, suvereniteta, teritorijalnog integriteta, ravnopravnosti u međunarodnim odnosima i nemiješanja u unutrašnje poslove drugih zemalja. Opredjeljujući se za takvu spoljnu politiku, za politiku nezavisnosti i nesvrstanosti, socijalistička Jugoslavija polazi od zajedničkog interesa i stremljenja svih naroda i država, čitavog čovječanstva. Takva spoljna politika naše zemlje ima duboke korijene i neraskidivo je povezana sa narodno-oslobodilačkom borbom i socijalističkom revolucijom.

Socijalistička Jugoslavija je za svijet koji neće živjeti u stalnom strahu da mu sudbinu i opstanak kroje najmoćnije države, jer stvarnog popuštanja međunarodne zategnutosti i trajnog mira ne može biti bez aktivnog učešća svih država u rješavanju najvažnijih problema i bez uklanjanja neravnopravnosti u međunarodnim odnosima. Socijalistička Jugoslavija je za svijet u kojem će narodi svake zemlje sami odlučivati o svojoj sudbini i društvenom uređenju, u kojem će suverenitet, teritorijalni integritet, ravnopravna saradnja, uzajamno uvažavanje i poštovanje, biti osnova slobode i mira. Socijalistička Jugoslavija je za svijet u kojem neće na jednoj strani milioni umirati od gladi i grcati u siromaštvu, a na drugoj živjeti u bogatstvu i izobilju, u velikoj mjeri ostvarenim i na grbači drugih.

Socijalistička Jugoslavija nije nikada posegla za tuđom teritorijom, niti će to ikada učiniti, nikada nije i neće se miješati u unutrašnje poslove drugih zemalja, nije i neće ni sa jednom zemljom pravit nagodbe na račun treće zemlje. Tim principima i opredjeljenjima ostaće uvijek vjerna.

Socijalistička Jugoslavija će, isto tako, odlučno braniti svaku stopu svoje teritorije ukoliko neko za njom posegne. Nepokolebljivo će se suprotstaviti svakom pokušaju miješanja u naše unutrašnje poslove, bilo s koje strane on dolazio; odlučno će odbiti svaki pokušaj nartanja na suverenitet, teritorijalni integritet i slobodu naše zemlje. I do sada smo se pritiscima spolja odlučno suprotstavili. To ćemo činiti uvijek i odlučno, sa osjećanjem dostojanstva, do kraja vjernih tekovi-

nama revolucije, potvrđujući njihovu trajnu vrijednost. Isprobavanja i razne vrste provjeravanja sa strane koliko smo u tome odlučni ne prestaju, naročito danas kada smo suočeni sa ekonomskim teškoćama. Vara se, međutim, svako ko i danas pomisli da nas pritiscima može destabilizovati i u tome nešto ušičariti i svako ko i danas ima pretenzije na pojedine dijelove jugoslovenske teritorije. Ostajemo vjerni Titovom zavjetu — »Tuđe nećemo, svoje ne damo!«.

*

Rat je za naše narode i narodnosti bio veliko iskušenje, veliki historijski ispit. Slobodno izražena volja da žive zajedno i da zajedno dijele sudbinu bila je, istovremeno, izraz dubokog uvjerenja da niko ne može biti sam sebi dovoljan, snažna potvrda da je bratstvo i jedinstvo granitna zaloga naših podjeda i u ratu i u miru, garancija naše budućnosti. Iskustva narodnooslobodilačke borbe i revolucije i socijalističke izgradnje nepobitan su dokaz da svoju budućnost možemo uspješno graditi samo na onome što nas spaja, što nas zbližava, što nas ujedinjuje u borbi za jedinstvene ciljeve i interese. Velike tekovine naše narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije jesu sloboda, nezavisnost, bratstvo i jedinstvo i socijalističko uređenje, koje pretpostavlja uspostavljanje socijalističkog samoupravljanja kao osnovnog produkcionog odnosa i vladajućeg društvenog sistema, opredjeljenje za političku, ekonomsku i kulturnu ravnopravnost naših naroda i narodnosti i za međunarodni položaj naše zemlje na osnovama nezavisne, nesvrstane i miroljubive spoljne politike.

Nova Jugoslavija — socijalistička, samoupravna i nesvrstana, bratska zajednica ravnopravnih naroda i narodnosti — garancija je slobode i napretka za svaki njen narod i narodnost posebno, i za sve zajedno. Za takvu Jugoslaviju, sa neizmjernim zanosom i ne žaleći život, borili su se sinovi i kćeri svih naših naroda i narodnosti. Za takvu Jugoslaviju, za mir u pravednijem i boljem svijetu, neće žaliti svoj život i svoju krv, današnja i buduća pokoljenja naše zemlje. Na temelju velikih historijskih iskustava i duboke vjere u radničku klasu Jugoslavije, u neraskidivo bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti, u njihovu snagu i spremnost da čuvaju slobodu i nezavisnost, da se bore za bolji život i napredak u socijalizmu — zasniva se naš optimizam i uvjerenje da ćemo sa uspjehom savladati i teškoće sa kojima smo danas suočeni i otvoriti nove puteve socijalističkog samoupravnog razvoja, puteve bolje i srećnije sjutrašnjice. Temelji i tekovine naše narodnooslobodilačke borbe i samoupravnog socijalističkog razvoja čvrsti su i trajni a vitalnost naše revolucije i njena sposobnost da se kreće naprijed historijski je potvrđena.